

**Mannerheimin Lastensuojeluliiton lausunto eduskunnan sivistysvaliokunnalle
29.9.2025**

Hallituksen esitys (HE 103/2025 vp) laiksi perusopetuslain muuttamisesta ja siihen liittyvistä laeista (valmistavan opetuksen lisäopetus ja aamu- ja iltapäivätoiminnan rahoitus)

Valmistavan opetuksen lisäopetus

Mannerheimin Lastensuojeluliitto (MLL) pitää perusopetuksessa järjestettävää valmistavan opetuksen lisäopetusta erittäin tarpeellisena. Valmistavan opetuksen lisäopetus vahvistaisi maahanmuuttotaustaisten oppilaiden edellytyksiä osallistua perusopetukseen niin, että oppilailla on riittävä koulun opetuskielen, suomen tai ruotsin kielen taito ja muut tarvittavat kouluvalmiudet. Lisäopetus tukee paitsi oppimisvalmiuksia niin myös kotoutumista ja hyvinvointia.

MLL kannattaa, että perusopetuslakiin lisätään säännökset perusopetuksessa järjestettävän valmistavan opetuksen lisäopetuksesta. Ehdotettu valmistavan opetuksen lisäopetus kestäisi enintään vuoden ja se olisi tarkoitettu niille maahanmuuttotaustaisille oppilaille, jotka eivät ole syntyneet Suomessa. Valmistavan opetuksen lisäopetus tukisi maahanmuuttotausteisten oppilaiden oppimisedellytyksiä, hyvinvointia ja kotoutumista sekä yhdenvertaisuutta ja koulutuksellista tasa-arvoa.

MLL korostaa, että perusopetuksen valmistavaa opetusta ja sen lisäopetusta tulee järjestää maahanmuuttotaustaisen lapsen yksilöllisen tarpeen mukaisesti. Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2023 noin 10 prosenttia valmistavan opetuksen oppilaista on ollut Suomessa syntyneitä.

MLL:n mielestä perusopetuksen valmistavaa opetusta eikä sen lisäopetusta tule rajata vain ulkomailla syntyneisiin lapsiin, vaan osallistumisen tulee olla mahdollista myös Suomessa syntyneille maahanmuuttotaustaisille lapsille, joilla on tarve valmistavalle opetukselle tai sen lisäopetukselle. Tällainen tarve voi olla esimerkiksi silloin, kun lapsi ei ole osallistunut varhaiskasvatukseen ja/tai esiopetukseen, tai oppilas on syntynyt Suomessa, mutta sen jälkeen asunut pitkään ulkomailla ja lapsen suomen tai ruotsin kielen taito ja/tai muut opiskeluvalmiudet ovat riittämättömät perusopetuksen menestykselliselle suorittamiselle.

MLL ei pidä perusteltuna, että Suomessa syntyneiden maahanmuuttotaustaisten lasten osallistuminen kategorisesti estettäisiin valmistavaan opetukseen ja sen lisäopetukseen. Jos rajausta säilytetään, on näiden lasten riittävä tuki varmistettava muilla keinoilla.

Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan maksujen korottaminen

Mannerheimin Lastensuojeluliitto vastustaa esityksessä ehdotettua aamu- ja iltapäivätoiminnan maksujen korotusta, koska huomattavat, yli 20 prosentin maksukorotukset heikentäisivät sosioekonomisesti huonommassa asemassa olevien lapsiperheiden lasten osallistumismahdollisuuksia aamu- ja iltapäivätoimintaan.

Tällä hetkellä aamu- ja iltapäivätoiminnan maksu saa olla lukuvuosittaisen 570 tunnin (kolme tuntia päivässä) osalta enintään 120 euroa kuukaudessa ja 760 tunnin (neljä tuntia päivässä) osalta enintään 160 euroa kuukaudessa. **Esityksessä maksuja ehdotetaan korotettavaksi noin 23 prosentilla** niin, että maksu saisi olla 570 tunnin osalta enintään 148 euroa ja 760 tunnin osalta enintään 197 euroa. Maksujen korotuksella on tarkoitus kompensoida kunnille aamu- ja iltapäivätoiminnan valtionosuuteen tehtävää 7 miljoonan euron valtion rahoituksen leikkausta.

MLL pitää suunniteltuja yli 20 prosentin maksukorotuksia kohtuuttoman suurina ottaen huomioon toteutetut huomattavat sosiaaliturvan leikkaukset, lisääntynyt lapsiperheköyhyys ja kasvaneet lapsiperheiden elinkustannukset.

Vaikka perusopetuslain mukaan aamu- ja iltapäivätoiminnan maksu on jätettävä perimättä tai sitä on alennettava, jos huoltajan elatusvelvollisuus, toimeentuloedellytykset tai huollolliset näkökohdat huomioon ottaen siihen on syytä, niin **maksuvapautus ja -alennusmenettelyt vaihtelevat kunnittain eikä perheillä ole usein tietoa maksuvapautus- ja alennusmahdollisuudesta.** Ei ole myöskään valtakunnallista tietoa siitä, kuinka paljon maksuvapautuksia tai -alennuksia myönnetään. Maksujen korottaminen esitetyllä tavalla heikentäisi taloudellisesti vaikeassa asemassa olevien perheiden lasten mahdollisuutta osallistua aamu- ja iltapäivätoimintaan ja siten lisäisi lasten keskinäistä eriarvoisuutta.

Maksukorotusten vaikutuksia arvioitaessa on syytä pitää mielessä aamu- ja iltapäivätoiminnan perusopetuslakiin kirjatut tavoitteet: "Aamu- ja iltapäivätoiminnan tavoitteena on tukea kodin ja koulun kasvatustyötä sekä lapsen tunne-elämän kehitystä ja eettistä kasvua. Lisäksi aamu- ja iltapäivätoiminnan tulee edistää lasten hyvinvointia ja tasa-arvoisuutta yhteiskunnassa sekä ennaltaehkäistä syrjäytymistä ja lisätä osallisuutta." **Nämä tavoitteet jäävät toteutumatta monen lapsen osalta, kun perheillä ei ole enää varaa asiakasmaksuihin.**

Aamu- ja iltapäivätoiminnan enimmäismaksujen korotusten kielteisiä vaikutuksia on hyvin tunnistettu hallituksen esityksessä: "Yhdenvertaisuuden turvaamiseksi lainsäädännössä on veloitettu kunta tarkistamaan aamu- ja iltapäivätoiminnan maksuja tiettyjen edellytysten täytyessä. Vaikka lainsäädäntö velvoittaa tietyissä tilanteissa maksujen perimättä jättämiseen, **voi silti syntyä tilanteita, joissa maksujen korotukset vaikuttavat yksilön tai perheen päätökseen ylipäätään hakeutua aamu- ja iltapäivätoimintaan. Maksujen korottaminen voi siis vaikeuttaa tiettyjen sosioekonomisesti heikommassa asemassa olevien lasten osallistumista aamu- ja iltapäivätoimintaan** siitäkin huolimatta, että kunnalla olisi velvollisuus jättää asiakasmaksu

perimättä tai alentaa sitä. **Maksujen korottaminen voi vähentää toimintaan osallistumista nykyisestä sekä asettaa osan lapsista sekä monilapsiset ja pienituloisempia lapsiperheitä muihin verrattuna eriarvoiseen asemaan.** Mikäli maksujen korotus vaikeuttaa työelämän ja perhe-elämän yhteensovittamista on todennäköistä, että tämä vaikuttaisi eniten naisten asemaan.”

Valitettavasti näitä todettuja kielteisiä vaikutuksia ei ole huomioitu esityksessä ja maksukorotukset ollaan toteuttamassa niistä huolimatta.

MLL muistuttaa lainsäätäjää velvoittavasta lapsen edun ensisijaisuuden periaatteesta. Lapsen oikeuksien sopimuksen 3.1 artiklan mukaisesti kaikissa lainsäädäntöelimien toimissa, jotka koskevat lapsia, on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu. Nyt lapsiin kohdistuvia vaikutuksia on arvioitu ja tunnistettu esityksessä, mutta aamu- ja iltapäivätoiminnan maksukorotuksia koskevissa säännöksissä vaikutuksia ei ole otettu huomioon.

MLL:n auttaviin puhelin – ja verkkopalveluihin tulleiden yhteydenottojen perusteella aamu- ja iltapäivätoimintaan osallistumisen kynnyksen matalana pitäminen näyttäytyy äärimmäisen tärkeää. Monelle lapselle aamu- ja iltapäivätoiminta tarkoittaa ennen kaikkea lasten perusturvallisuuden ja hyvinvoinnin tukemista liian varhaisissa yksinolon tunneissa.

Kuten esityksessä todetaan, aamu- ja iltapäivätoiminnan maksukorotukset voivat johtaa aamu- ja iltapäivätoiminnasta pois jääneiden lasten yksinäisyyden lisääntymiseen koulupäivän jälkeen. **MLL:n Lasten ja nuorten puhelimeen tulleissa yhteydenotoissa korostuu aikuisen kaipuu arjessa.** Lähes 50 prosenttia kaikista yhteydenotoista puhelimesta (vuonna 2024) tilastoitiin kategoriaan, joka kuvaa lapsen tarvetta aikuisen aikaan ja läsnäoloon.

Erityisesti pienet alakouluikäiset ottavat yhteyttä palveluun viettäessään arkeaan yksin. MLL muistuttaa, että kansainvälisesti vertaillen Suomessa pienten koululaisten päivät ovat lyhyitä ja vanhempien kokoaikatyö yleistä. Aamu- ja iltapäivätoiminnan maksujen huomattava korotus nostaisi kynnyksen toimintaan osallistumiselle ja heikentäisi työn ja perheen yhteensovittamisen mahdollisuuksia.

MLL korostaa, että aamu- ja iltapäivätoiminnan saatavuus ja kohtuuhintaisuus on turvattava kaikille 1. ja 2. vuosiluokan oppilaille ja että myös näitä ikäluokkia vanhempien alakoululaisten lasten tarve turvalliseen iltapäivätoimintaan on tärkeä nostaa keskusteluun.

Kuluvalla hallituskaudella on tehty lukuisia ja huomattavia sosiaaliturvan leikkauksia sekä palvelujen heikennyksiä ja maksukorotuksia, jotka ovat vaikuttaneet kielteisesti erityisesti taloudellisesti heikossa asemassa oleviin lapsiperheisiin.

MLL pitää kohtuuttomana, että lapsuutta eriarvoistavat päätökset jatkuisivat edelleen. MLL toivookin, että suunnitelluista aamu- ja iltapäivätoiminnan valtionosuuden leikkauksesta ja aamu- ja iltapäivätoiminnan enimmäismaksujen korotuksista luovutaan.

Aamu- ja iltapäivätoiminnan maksujen sitominen indeksiin

Esityksessä ehdotetaan, että aamu- ja iltapäivätoiminnan kuukausimaksujen enimmäismäärät sidottaisiin indeksiin ja niitä tarkistettaisiin kuntien peruspalveluiden hintaindeksin muutoksen mukaisesti.

MLL pitää maksujen sitomista indeksiin ongelmallisena tilanteessa, jossa elinkustannukset ovat nousseet merkittävästi, sosiaaliturvaan on tehty lukuisia huomattavia leikkauksia ja jossa lapsiperheiden köyhyys on lisääntynyt. MLL muistuttaa myös, ettei lapsilisää ole sidottu indeksiin ja että sosiaaliturvan indeksikorotukset on pääosin jäädytetty.

Helsingissä 29.9.2025

Mannerheimin Lastensuojeluliitto ry

Esa Iivonen
Vaikuttamistyön johtaja